Utbildningsinspektion i Bodbyns och Botsmarks skolor förskoleklass och grundskola årskurs 1–6

Innehåll

Inledning 1
Underlag 1
Beskrivning av skolorna/rektorsområdet 2
Sammanfattande bedömning 2
Bedömning av utbildningsresultaten 3
Bedömning av verksamheten 4
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen 7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Bodbyns och Botsmarks skolor den 16 januari och 19 januari 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Bodbyns och Botsmark skolor, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Bodbyns och Botsmark skolor intervjuades rektorn, lärare och elever samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i årskurserna 1–6 och förskoleklassernas verksamhet. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolorna utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolorna/rektorsområdet

Bodbyns skola	Antal elever
Skolbarnsomsorg	16
Förskoleklass	4
Grundskola	39

Botsmark skola	Antal elever
Skolbarnsomsorg	5
Förskoleklass	3
Grundskola	15

Bodbyns och Botsmark skolor är belägna i de båda byarna med samma namn, två respektive fem mil norr om Umeå. De är placerade i en naturskön omgivning med närhet till skog och friluftsliv. Skolorna tillhör organisationen för Sävar kommundelsförvaltning.

Båda skolornas verksamhet omfattar förskoleklass och grundskolans årskurser 1–6 samt skolbarnsomsorg. Verksamheten är organiserad i åldersblandade grupper. I Botsmarks skola finns dessutom en förskoleavdelning, Grottan. Rektorn som ansvarar för de båda skolorna ansvarar även för förskolorna Skiftet i Bodbyn och Slöjdaren i Sävar. Förskoleverksamheterna har inte besökts och behandlas inte i denna rapport.

Skolornas personal arbetar i arbetslag från förskoleklass– årskurs 6. Skolbarnsomsorgens personal ingår i arbetslagen.

Skolbyggnaden i Bodbyn är en gammal träbyggnad från 1920- talet. Bodbyns skola saknar idrottshall. Botsmark skola, som är en tegelbyggnad byggd år 1956, håller på att byggas ut med en paviljong.

Ett flertal elever vid de båda skolorna har skolskjuts.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Bodbyns och Botsmarks skolor och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Bodbyns och Botsmarks skolors resultat avseende värdegrund och kunskaper är bra. Skolorna bör dock förbättra sitt arbete med att informera elever och föräldrar om målen i kursplanerna. Elever i behov av särskilt stöd ges möjlighet att få den hjälp de behöver. Skolornas arbete med att följa upp elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen bör utvecklas. Kvalitetsredovisningen behöver förbättras så att den tydligare innehåller en bedömning i vilken mån skolan har nått de nationella målen. Resurser i form av personal och material är övervägande goda.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolorna bör förbättra sitt arbete med att informera elever och föräldrar om målen i kursplanerna för alla ämnen.

- Skolornas arbete med att följa upp elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen bör utvecklas och skolan bör på ett tydligare sätt informera elever och föräldrar om kunskapsutvecklingen.
- Skolorna bör på ett bättre sätt analysera skolornas studieresultat i förhållande till andra skolor och över tid.
- Kvalitetsredovisningen behöver förbättras så att den tydligare innehåller en bedömning av i vilken mån skolan har nått de nationella målen för utbildningen. Elever och föräldrar bör också göras mer delaktiga i kvalitetsredovisningen.
- Informationen om elevers rätt att läsa svenska och engelska inom ramen för språkvalet bör förbättras.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Elevens val innebär inte en reell valmöjlighet för eleven i Botsmark skola (2 kap. 20 § grundskoleförordningen).
- Svenska erbjuds inte som språkval vid Bodbyns och Botsmark skolor (2 kap. 18 § grundskoleförordningen).
- Botsmarks skola utfärdar inte något intyg om avgång från kommunens grundskola när eleverna flyttar till en annan kommun för fortsatt skolgång i årskurs 7 (7 kap. 14 – 15 §§ grundskoleförordningen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, respektive för de frivilliga skolformerna, Lpf 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Kunskaper, utveckling och lärande

Inspektörerna bedömer att eleverna i förskoleklassen och i årskurserna 1– 6 till stor del ges goda förutsättningar att utvecklas enligt läroplanens intentioner. Vid inspektionstillfället såg inspektörerna exempel på elevernas lust att lära och nyfikenhet. Engagerad personal med bra samverkan mellan de olika åldersgrupperna ger eleverna goda möjligheter att nå målen. Skolorna borde dock bli bättre på att informera om kursplanernas mål för samtliga ämnen och inte enbart för svenska, engelska och matematik.

Resultaten av nationella prov för årskurs 5 läsåret 2004/05 i Bodbyns skola visar att nästan alla elever uppnått målen i svenska, engelska och matematik. I Botsmarks skola har alla elever nått målen i svenska och matematik, medan två av fyra elever inte nådde målen i engelska. De elever som inte uppnått målen har fått stöd.

I Umeå kommuns test för läsning i årskurs 3 låg Bodbyns skola på ett klart högre medelvärde än kommunen. I stavning var dock resultatet betydligt lägre än medelvärdet för kommunen. Resultaten visar att pojkarna i Bodbyns skola är duktiga på att läsa, men att de har sämre resultat i stavning. Några motsvarande prov är inte gjord i Botsmark beroende på att det inte fanns några elever i årskurs 3. Någon egen analys över kunskapsresultaten på nationella prov i årskurs 5 eller i andra diagnoser finns inte dokumenterat.

Resultaten av arbetet med normer och värden

Det är en god stämning på skolorna såväl i klassrum och korridorer som ute på rasterna. Inspektionen visar att flertalet elever trivs och uppfattar att skolan är trygg, vilket bekräftas av trivselenkäter och intervjuer med elever och föräldrar. Bodbyns och Botsmark skolor är små skolor där alla, såväl vuxna som barn, känner varandra.

Eleverna arbetar i demokratiska former och anser att det är viktigt att de har inflytande över verksamheten. De uttrycker också klart sina åsikter när det gäller skolans organisation eller över sättet att arbeta. Eleverna anser att man respekterar varandras åsikter. Någon form av klotter eller skadegörelse förekommer inte.

Sammanfattning

Bodbyns och Botsmark skolors resultat av arbetet med värdegrunden och elevernas kunskapsresultat är bra. Skolorna bör dock förbättra sitt arbete med att informera om målen i kursplanerna för alla ämnen.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

I skolorna arbetar personalen förebyggande och aktivt mot mobbning och kränkande behandling på en rad olika sätt. Inom ramen för den dagliga verksamheten förs diskussioner om normer och värden när det uppstått situationer som föranleder detta. Skolorna har få elever vilket underlättar möjligheterna att upptäcka mobbning eller andra kränkningar. Skolorna vidtar åtgärder och reder ut uppkomna situationer direkt. Trivselregler finns där eleverna själva varit delaktiga i framtagandet av dessa regler. Faddersystem finns vid båda skolorna och i Botsmark finns även kamratstödjare. I Botsmark leder eleverna i årskurs 6 ett morgonpass där eleverna från de olika klasserna arbetar tillsammans. Skolorna gör trivselenkäter bland eleverna varje termin.

Skolverket vill uppmärksamma kommunen på att det från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Den nya lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år. Vid inspektionen hade skolorna ett handlingsprogram mot kränkande behandling. Programmen är inte uppdaterade beroende på att man väntar på en bemötandeplan som ska utarbetas för hela Sävar skolområde. Inspektionen visar att Botsmark skolas handlingsprogram saknar arbetsgång vid kränkningar och i de båda skolornas program bör det tydligare beskrivas hur skolorna hanterar fall där elever känt

sig kränkta av en vuxen. Programmet bör också göras mer känt bland eleverna i Bodbyn.

Elevinflytande sker formellt via klassråd. I Bodbyn finns ett aktivt elevråd där rektorn deltar. I Botsmark finns inget elevråd men däremot ett miljöråd med representanter för eleverna från olika klasser, lärare och förälder. Miljörådet arbetar med frågor rörande certifieringen för ”grönflagg”, men också med frågor som rör elevernas trivsel och miljö. Eleverna vid de båda skolorna är nöjda med undervisningen och tycker att de har möjlighet att vara med och påverka den. Missnöje finns dock bland eleverna i årskurs 6 i Bodbyn där det tidigare arbetssätet har förändrats utan att eleverna varit delaktiga i beslutet.

Samverkan med föräldrar sker, förutom genom utvecklingssamtal och föräldramöten, genom skolenhetsråd som sammanträder ett par gånger per termin. I skolenhetsråden deltar valda representanter för de olika klasserna och förskolan samt rektorn. Mötena är öppna för alla föräldrar. Föräldrarna anser att dessa möten fungerar bra och tycker att skolorna lyssnar på föräldrarnas åsikter. Information till föräldrar sker också via veckobrev och i vissa klasser kontaktbok.

Organisation och arbetssätt i undervisningen

I Bodbyns skola arbetar personalen i ett arbetslag från förskoleklass – årskurs 6. Skolbarnsomsorgens personal ingår i arbetslaget. Undervisningen bedrivs i två åldersblandade grupper, F–3 och 4–6. Samverkan mellan grupperna sker under temaveckor, friluftsdagar och ”storsjung”. De äldre eleverna har också högläsning för de yngre eleverna. Tidigare år arbetade eleverna mycket fritt i beting. Från och med detta läsår har ledning och personal bestämt att ge verksamheten mer struktur och att ha mer sammanhållen undervisning.

Botsmark skolas personal är också organiserad i ett arbetslag från förskoleklass–årskurs 6. Skolbarnsomsorgens personal ingår i arbetslaget. Även i Botsmark är eleverna indelade i två klasser F–3 och 4–6. Förskolan finns i samma hus och eftersom det är mycket trångt måste skolan och förskolan ta stor hänsyn till varandra när det gäller organisationen av sitt arbete. Detta lyckas man bra med och det är stor samverkan mellan skola och förskola i Botsmark skola. I Botsmark skola har man satsat mycket på miljöarbete. Skolan är grönflaggcertifierad genom organisationen Håll Sverige Rent. Eleverna sorterar sopor, återvinner och komposterar. Det finns en skolträdgård där elever och föräldrar hjälper till med sådd och skörd. Botsmark skola är också med i ett utvecklingsprojekt. ”Byaskolor för byautveckling”. Syftet är att utveckla IT i undervisningen i skolan och att utveckla samverkansformer mellan skola och närsamhället. Så kallad fjärrundervisning från Sävar skola sker till exempel inom språkvalet och viss stödundervisning i engelska.

Diskussioner med Sävar skola om en röd tråd i undervisningen för eleverna i Sävar kommundelsområde påbörjades men har i stort sett avstannat. Någon kontakt mellan Bodbyns skola och Sävar skola om arbetssätt och arbetsformer sker inte, ej heller mellan Botsmark skola och Robertsfors skola, vilket försvårar möjligheterna att säkerställa utvecklingen av kunskaper och färdigheter.

Individanpassning och stöd

I skolorna finns nedskrivna rutiner för att identifiera elever i behov av särskilt stöd och hur arbetet organiseras för dessa elever. Stöd ges både inom klassens ram, i grupp eller individuellt utifrån elevens behov. I skolorna finns specialpedagog eller speciallärare/talpedagog. Alla elever i behov av extra stöd har åt-

gärdsprogram som upprättas av klasslärare, specialpedagog och föräldrar tillsammans. Skolornas verksamhet och undervisning är anpassade till elevernas olika behov och föräldrar och elever tycker att de får stöd i tillräcklig omfattning. Skolorna kan även få stöd från elevhälsan i Sävar som består av skolpsykolog, skolsköterska och kurator. Inspektörerna bedömer att skolornas olika metoder och former för att ge stöd fungerar bra.

Utvärdering av lärandet

Skolorna har arbetsplaner med mål som ligger i linje med de nationella målen. Skolorna använder sig av observationer, tester och nationella prov för årskurs 5 för att följa elevernas kunskapsutveckling. Det finns en utarbetad plan för hela Sävar kommundelsområde för gruppdiagnoser i svenska, matematik och engelska. Eleverna ska också från och med 2006 ha individuella utvecklingsplaner (IUP). Det arbetet har påbörjats, men har ännu inte hunnit bli ett aktivt verktyg för att följa och utvärdera lärandet. Uppföljning av målen i kursplanerna sker främst i svenska, engelska och matematik, men skolorna har påbörjat ett arbete med att följa elevernas kunskapsutveckling även i de övriga ämnena.

Utvecklingssamtal genomförs en gång per termin i alla klasser och förbereds med att elever och föräldrar fyller i en enkät. Föräldrarna är i stort sett nöjda med samtalen och tycker att de får veta hur barnen fungerar socialt och hur det går för deras barn i vissa ämnen, främst svenska, matematik och engelska. Däremot anser föräldrarna att de inte får tillräcklig information om övriga ämnen.

Någon systematisk analys av skolornas resultat i förhållande till andra skolor eller över tid görs inte.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Arbetsplanerna för skolorna har mål att sträva mot. Rubrikerna följer i stort sett kommunens prioriterade områden: Elevernas arbetsmiljö, elevernas lärande samt elevernas sociala utveckling.

Verksamheten utvärderas av personalen i slutet av våren. Skolorna använder sig av Skolverkets utvärderingsmaterial för bedömning, reflektion, utvärdering och kvalitet (BRUK). Rubrikerna i kvalitetsredovisningarna följer i huvudsak rubrikerna i arbetsplanerna. Kvalitetsredovisningen innehåller mål, skolans starka sidor, svaga sidor, en sammanfattande bedömning och förslag till åtgärder. Kvalitetsredovisningen bygger enbart på personalens bedömningar samt resultat från nationella prov i årskurs 5 och ett test i årskurs 3. Något underlag från elever eller föräldrar redovisas inte. Trivselenkäter görs bland eleverna, men resultaten redovisas inte i kvalitetsredovisningen. Kvalitetsredovisningrna och arbetsplanerna bedöms inte fungera som ett stöd i skolornas utvärderings- och utvecklingsarbete, även om åtgärder vidtagits under senare tid för att förbättra kvalitetsarbetet.

Inspektörerna anser att kvalitetsredovisningen bör förbättras så att den tydligare innehåller en bedömning av i vilken mån skolan har nått upp till målen för utbildningen. Elever och föräldrar bör göras mer delaktiga i kvalitetsredovisningen.

Skolledning och intern kommunikation

Rektorn med ansvar för skolorna i Bodbyn och Botsmark har också ansvar för förskolorna i dessa båda byar samt en förskola i Sävar. Området är geografiskt spritt och Bodbyns och Botsmarks skolor ligger cirka två respektive fem mil

från rektorskontoret i Sävar. Rektorn har administrativ hjälp och är arbetsledare för cirka 45 anställda. För skolorna finns lagledare som bland annat ansvarar för inköp och information. Rektorn har varit rektor för Bodbyns skola i drygt två år och för Botsmark endast ett halvt år. Rektorn har ännu inte genomgått statlig rektorsutbildning men ska börja utbildningen våren 2006.

Inspektionen visar att rektorn är väl känd bland eleverna. En allmän uppfattning bland föräldrar, elever och personal är att rektorn är lyhörd och engagerad. Personalen menar att rektorn är påläst och driver övergripande frågor, men han är inte involverad i det pedagogiska arbetet på skolorna. Det finns ett behov att skolans rektor finns ute på skolorna i större utsträckning för att bli än mer förtrogen med verksamheten, menar personalen. Förståelse finns dock för rektorns begränsade möjligheter att vara pedagogisk ledare i en sådan splittrad organisation med långa avstånd och många enheter.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att Bodbyn och Botsmark skolors verksamhet övergripande är av god kvalitet. Värdegrundsarbetet fungerar bra. En dialog bör föras med Sävar skola och med Robertsfors skola om arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Elever i behov av stöd ges möjlighet att få den hjälp de behöver. Skolornas arbete med att följa upp elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen bör utvecklas. Kvalitetsredovisningen behöver förbättras så att det tydligare innehåller en bedömning av i vilken mån skolan har nått de nationella målen för utbildningen. Inspektörerna anser att rektors förutsättningar att bedriva ett pedagogiskt ledarskap bör närmare analyseras.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Tillgång till likvärdig utbildning

Eleverna i Bodbyns skola fortsätter i årskurs 7 i Sävar skola, medan eleverna i Botsmark skola fortsätter i årskurs 7 i Robertsfors kommun. Från och med läsåret 2006/07 kommer eleverna i Botsmark erbjudas att välja om de vill gå årskurs 7 i Sävar eller Robertsfors. För eleverna i Sävar kommundelsområde finns en gemensam timplan. Någon gemensam timplan för Botsmark skola och Robertsfors kommun finns dock inte, vilket innebär att det är osäkert om eleverna får sin garanterade undervisningstid i respektive ämne. Botsmarks skola utfärdar inte heller något intyg om avgång från kommunens grundskola.

I Bodbyns skola genomförs elevens val från årskurs 3. Eleverna har ett urval av ämnen att välja bland och byte till ett annat ämne sker vid några tillfällen per år. I Botsmark skola genomförs elevens val från och med årskurs 2. Genom att skolan har så få elever är det svårt att erbjuda ett allsidigt urval av ämnen. Under vårterminen 2006 finns enbart bild som elevens val för årskurs 2–3. Inte heller i årskurs 5–6 har eleverna något reellt val utan det är data som erbjuds. Under höstterminen 2005 var det hem- och konsumentkunskap som genomfördes som elevens val. Enligt grundskoleförordningen skall eleven erbjudas ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Detta görs inte i Botsmark skola.

Spanska, tyska och franska erbjuds eleverna i årskurs 6 som språkval. Som alternativ kan också engelska väljas. Däremot erbjuds inte svenska vilket strider mot grundskoleförordningen. Eleverna i Bodbyns skola åker buss till Sävar skola för deltagande i språkval. Eleverna i Botsmark skola har fjärrundervisning från Sävar två gånger per vecka. Vid det tredje tillfället åker eleverna till Sävar skola. Den så kallade fjärrundervisningen fungerar bra enligt elever och personal. Inspektionen visar att informationen till elever och föräldrar om språkvalet behöver förbättras.

Inga elever är berättigade till svenska som andraspråk eller till modersmål i annat språk än svenska.

Personalresurser

Bodbyns skola har enligt den officiella statistiken drygt 10 lärare per 100 elever läsåret 2004/05, vilket är betydligt högre än rikssnittet och för Umeå kommun. Alla lärare har pedagogisk utbildning och flertalet har mångårig erfarenhet av sitt yrke. Personalen som arbetar i skolbarnsomsorgen deltar även i skolverksamheten.

Botsmark skola har nästan 15 lärare per 100 elever. Alla lärare har pedagogisk utbildning och även i denna skola har lärarna mångårig erfarenhet av sitt yrke. Personalen som arbetar i skolbarnsomsorgen deltar även i skolverksamheten. Inspektörerna bedömer att personaltätheten vid de båda skolorna är mycket god och att också lärarnas formella kompetens är god.

Resurser för personalens kompetensutveckling är begränsade. Någon kompetensutvecklingsplan finns inte för skolorna. Personalen menar att det i stor utsträckning är upp till den enskilde läraren att söka billiga möjligheter till kompetensutveckling på kvällstid. Individuella utvecklingsplaner och skoljuridik har varit ett par övergripande ämnen för hela skolområdet.

Materiella resurser

Läromedelstillgången och kvaliteten på läromedlen är god. Personal, föräldrar och elever upplever att de flesta läromedel är i bra skick. Datorer finns och används i undervisningen. Botsmarks skola har ett IT-samarbete med skolverksamheten i Skellefteå. Bokbuss besöker båda skolorna.

Lokalerna i Bodbyn är i huvudsak bra, men de är inte anpassade för elever med funktionshinder. Skolan saknar idrottshall. Eleverna i Bodbyns skola har ofta idrott utomhus men åker vid några tillfällen per termin till Bullmarks skola för idrottsundervisning.

Lokalerna i Botsmark är mycket trångbodda eftersom även förskolan inryms i skolbyggnaden. För närvarande används till exempel träslöjdlokalen av förskolan. I och med att en ny paviljong byggs för delar av förskolan kommer skolans lokalproblem delvis att lösas. Eleverna hinner få sin del av slöjdtimmarna enligt timplanen genom koncentrationsläsning under senare delen av terminen.

Båda skolorna har närhet till naturen som de också använder i undervisningen. Utemiljön är mycket bra.

Sammanfattning

Verksamheten vid Bodbyns skola och Botsmark skola har goda personella och i huvudsak goda materiella förutsättningar att nå de mål som anges i läroplaner och kursplaner. Svenska erbjuds inte som språkval och informationen om

språkvalet bör förbättras. Elevens val innebär inte en reell valmöjlighet för eleverna i Botsmark skola. De lokalmässiga förutsättningarna är inte så goda då idrottshall saknas i Bodbyn och det är mycket trångt i Botsmark skola. Botsmarks skola utfärdar inte något intyg om avgång från kommunens grundskola gentemot Robertsfors kommun.

Datum	Ort
2006-06-12	Umeå

Ola Dahlgren

Håkan Sandström